

Тема 7. Організаційні основи та форми підприємництва

1. Принципи та умови організації підприємництва.

2. Реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності, перелік документів.

3. Припинення діяльності, банкрутство.

С3. Становлення підприємництва в Україні.

С4. Основні види підприємницької діяльності за організаційними формами.

Класифікація форм підприємництва.

1. Принципи та умови організації підприємництва.

Для розвитку підприємницької діяльності необхідні певні умови, які в основному можна звести до наступного: потреба створення законодавчої та нормативної баз; додержання конкурентного режиму господарювання; формування ринкової інфраструктури, стимулювання бізнесу. Потреба створення законодавчої бази продиктована потребою надати всім господарюючим суб'єктам гарантії для збереження їх власності, виключення можливості націоналізації, експропріації, створення для всіх учасників бізнесу однакових прав, повної економічної свободи, неприпустимості втручання органів державного управління в діяльність підприємницьких структур.

Конкурентний режим господарювання передбачає вільне суперництво між учасниками бізнесу: за джерела сировини; вигідні умови вкладення капіталу; за більшу частину прибутку. Формування елементів ринкової інфраструктури відкриває можливість для бізнесмена брати участь у системі товарних і фондових бірж, користуватися послугами комерційних банків, підприємств оптової торгівлі; доступ до ресурсів, кредитів, інформації тощо.

Стимулювання бізнесу передбачає заохочення та розвиток підприємництва, малого бізнесу, створення сприятливого економічного середовища (податкові пільги), прямі державні дотації, фінансування ризикових проектів інноваційного характеру та ін.

Організаційний механізм здійснення підприємницького бізнесу в умовах переходу до ринкової економіки закладений у Законі України „Про підприємство”. Відповідно до нього підприємство здійснюється на основі таких принципів:

- вільний вибір видів діяльності;
- залучення на добровільних засадах до здійснення підприємницької діяльності майна та коштів юридичних осіб і громадян;
- самостійне формування програм діяльності та вибір постачальників і споживачів вироблюваної продукції;
- встановлення цін відповідно до законодавства;
- вільний найм працівників;
- залучення та використання матеріально-технічних, фінансових, трудових, природних та інших видів ресурсів, використання яких не заборонено або не обмежено законодавством;

- вільне розпорядження прибутком, що залишається після внесення платежів, встановлених законодавством;
- самостійне здійснення підприємцем - юридичною особою зовнішньо-економічної діяльності;
- використання підприємцем частки валютної виручки, що йому належить, за власним розсудом.

Принципи організації бізнесу не можна абсолютизувати. Вони розвиваються, взаємодіють між собою і відображають відносини, що склалися у суспільстві на певний період.

Принципи та умови організації бізнесу не залишаються незмінними. З розвитком суспільства розвиваються та змінюються відносини, створюються нові умови для вдосконалення і розвитку бізнесу. Усе це знаходить відображення у законодавчих актах

2. Реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності, перелік документів.

Припинення діяльності, банкрутство.

Державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців здійснюється відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців (далі - Закон).

Стаття 5 р.1 Закону:

Державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців проводиться державним реєстратором виключно у виконавчому комітеті міської ради міста обласного значення або у районній, районній у містах Києві та Севастополі державній адміністрації за місцезнаходженням юридичної особи або за місцем проживання фізичної особи – підприємця.

Реєстрація юридичних осіб

Порядок.

Для проведення реєстрації юридичної особи державному реєстратору подаються документи, які він перевіряє на відсутність підстав для відмови у проведенні державної реєстрації юридичної особи, згідно ч. 1 ст.27 Закону.

Якщо таких підстав немає, державний реєстратор до реєстраційної картки вносить ідентифікаційний код заявника та робить запис до Єдиного державного реєстру про державної реєстрації юридичної особи.

Дата внесення до Єдиного державного реєстру запису є датою державної реєстрації юридичної особи.

Строк не повинен перевищувати три робочих дні з дати надходження документів для проведення державної реєстрації юридичної особи.

Документи:

- паспорт;
- заповнена реєстраційна картка(форма № 1);

- копія рішення засновників або уповноваженого ними органу про створення юридичної особи у випадках, передбачених законом;
- два примірники установчих документів;
- документ, що засвідчує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації юридичних осіб.

Реєстраційний збір.

Реєстраційний збір за проведення державної реєстрації юридичних осіб -170 грн.

Держання реєстрація припинення діяльності юридичної особи

Для внесення до Єдиного державного реєстру запису про рішення щодо припинення юридичної особи засновники (учасники) юридичної особи або уповноважені ними орган чи особа повинні подати (надіслати рекомендованим листом з описом вкладення) державному реєстратору такі документи:

- нотаріально посвідчену копію рішення засновників (учасників) або уповноваженого ними органу щодо припинення юридичної особи;
- документ, що підтверджує внесення плати за публікацію повідомлення про прийняття засновниками (учасниками) або уповноваженим ними органом рішення щодо припинення юридичної особи у спеціалізованому друкованому засобі масової інформації.

Слід пам'ятати, що:

- свідоцтво про реєстрацію фізичної особи-підприємця та юридичної особи повинно бути оформлено державним реєстратором і видано (надіслано рекомендованим листом) заявнику не пізніше наступного робочого дня з дати державної реєстрації;
- свідоцтво про державну реєстрацію підписується державним реєстратором та засвідчується його печаткою;
- у разі подання документів поштою (рекомендованим або цінним листом) підписи на реєстраційних картках мають бути нотаріально посвідчені (п.2 ст.8 Закону).

Реєстрація фізичної особи - суб'єкта підприємницької діяльності.

Порядок.

Для проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця, державному реєстратору подаються документи для їх перевірки на відсутність підстав для відмови у проведенні реєстрації, які передбачені ч.1 ст. 44 Закону.

Якщо таких підстав немає, реєстратор повинен внести до Єдиного державного реєстру запис про проведення державної реєстрації фізичної особи-підприємця на підставі відомостей реєстраційної картки.

Дата внесення до Єдиного державного реєстру є датою державної реєстрації фізичної особи-підприємця.

Строк реєстрації не повинен перевищувати два робочих дні з дати надходження документів і не пізніше наступного дня фізична особа-підприємець отримує свідоцтво про державну реєстрацію, яке має бути оформлено державним реєстратором і видано

заявнику не пізніше наступного робочого дня з дати державної реєстрації фізичної особи-підприємця.

Державний реєстратор не пізніше наступного робочого дня з дати державної реєстрації фізичної особи-підприємця зобов'язаний передати відповідним органам статистики, державної податкової служби, Пенсійного фонду України, фондів соціального страхування повідомлення про реєстрацію фізичної особи-підприємця із зазначенням номера та дати внесення відповідного запису до Єдиного державного реєстру та відомості з реєстраційної картки на проведення державної реєстрації фізичної особи-підприємця для взяття його на облік.

Документи:

- паспорт;
- заповнена реєстраційна картка (форма №10);
- копія договору про включення заявника до Державного реєстру фізичних осіб-платників податків та інших обов'язкових платежів;
- документ, що підтверджує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації фізичної особи-підприємця

Реєстраційний збір.

За проведення державної реєстрації - підприємця - оплачується збір 34 гривні.

Документом, що підтверджує внесення реєстраційного збору, є копія квитанції, виданої банком, або копія платіжного доручення з відміткою банку.

Для державної реєстрації документи подаються заявником особисто, реєстратору й додатково пред'являється паспорт.

Суб'єкт господарювання може припинити свою господарську діяльність (скасувати державну реєстрацію) при реорганізації шляхом: злиття, розподілу; перетворення; приєднання та виділення, ліквідації за рішенням власника та банкрутства.

3. Припинення діяльності, банкрутство.

При ліквідації суб'єкта господарювання за рішенням власника майно та грошові кошти, що належать йому, включаючи виручку від розпродажу майна при ліквідації, після розрахунків з оплати праці працівників, які працюють на умовах найму, та виконання зобов'язань перед бюджетом, банками, власниками облігацій та іншими кредиторами, у шестимісячний строк після опублікування інформації про його ліквідацію розподіляються між власниками у порядку і на умовах, передбачених установчими документами. Майно, передане суб'єкту господарювання учасниками у користування, повертається у натуральній формі без винагороди. У разі виникнення спорів щодо виплати заборгованості суб'єкта господарювання його грошові кошти не підлягають розподілу між учасниками до вирішення цього спору або до одержання кредиторами відповідних гарантій.

В даний час в Україні умови і порядок визнання банкрутства, порядок здійснення процесу банкрутства, задоволення претензій кредиторів визначаються Законом

України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”.

В Законі визначаються слідуючі поняття:

Банкрутство – визнана арбітражним судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури.

Боржник – суб’єкт підприємницької діяльності, неспроможний виконати свої грошові зобов’язання перед кредиторами, у тому числі зобов’язання щодо сплати податків і зборів (обов’язкових платежів), протягом трьох місяців після настання встановленого строку їх сплати.

Грошове зобов’язання – зобов’язання боржника заплатити кредитору певну грошову суму відповідно до цивільно-правового договору та на інших підставах. Склад і розмір грошових зобов’язань, в тому числі розмір заборгованості за передані товари, виконанні роботи і надані послуги, сума кредитів з урахуванням процентів за винятком неустойки (пені, штрафу), які зобов’язаний сплатити боржник, визначаються на день подачі в арбітражний суд заяви про порушення провадження у справі про банкрутство.

Кредитор – юридична або фізична особа, яка має підтверджені документами вимоги щодо грошових зобов’язань до боржника, щодо виплати заборгованості по заробітній платі працівникам боржника, а також органи державної податкової служби та інші державні органи, які здійснюють контроль за правильністю та своєчасністю справляння податків і зборів (обов’язкових платежів).

Неплатоспроможність – неспроможність суб’єкта підприємницької діяльності виконати після настання встановленого строку їх сплати грошові зобов’язання перед кредиторами, в тому числі по заробітній платі, а також виконати зобов’язання щодо сплати податків і зборів (обов’язкових платежів) не інакше як через відновлення платоспроможності.

Реструктуризація підприємства – здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зокрема шляхом його поділу з переходом боргових зобов’язань до юридичної особи, що не підлягає санації, на змнену форми власності, управління, організаційно-правової форми, що сприятиме фінансовому оздоровленню підприємства, збільшенню обсягів випуску конкурентоспроможності продукції, підвищенню ефективності виробництва та задоволенню вимог кредиторів.

Санація – система заходів, що здійснюються під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнанню боржника банкрутом та його ліквідації, спрямована на оздоровлення фінансово-господарського становища боржника, а також задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом кредитування, реструктуризації підприємства, боргів і капіталу та (або) зміну організаційно-правової та виробничої структури боржника.

Суб'єкт банкрутства (банкрут) – боржник, неспроможність якого виконати свої грошові зобов'язання встановлена арбітражним судом.

С3. Становлення підприємництва в Україні.

Історія інституту підприємництва в незалежній Україні почалася з приватизації, зняття законодавчих обмежень на підприємницьку діяльність. Пострад. умови розвитку підприємництва сприяли становленню типу великого бізнесу (фінансово-пром. груп), зрощеного з держ. владою.

Впровадження 1996 гривні, стабілізація фінансового сектору, налагодження зовнішньоекон. зв'язків, екон. зростання після 2000 р. сприяли становленню дрібного й середнього підприємництва.

"Помаранчева революція" 2004 засвідчила наявність прошарку дрібних та середніх підприємців із власними пріоритетами, готових до їх відстоювання (що є важливим елементом громадянського суспільства). зрощеного з держ. владою, екон. зростання після 2000 р. сприяли становленню дрібного й середнього підприємництва.

С4. Основні види підприємницької діяльності за організаційними формами. Класифікація форм підприємництва.

Залежно від форм власності, передбачених законом, в Україні можуть діяти підприємства таких видів:

- 1) приватне підприємство, що діє на основі приватної власності громадян чи суб'єкта господарювання (юридичної особи);
- 2) підприємство, що діє на основі колективної власності (підприємство колективної власності);
- 3) комунальне підприємство, що діє на основі комунальної власності територіальної громади;
- 4) державне підприємство, що діє на основі державної власності;
- 5) підприємство, засноване на змішаній формі власності (на базі об'єднання майна різних форм власності).

Залежно від способу створення (заснування) та формування статутного фонду в Україні діють підприємства унітарні та корпоративні.

Унітарне підприємство створюється одним засновником, який виділяє необхідне для того майно, формує відповідно до закону статутний фонд, не поділений на частки (паї), затверджує статут, розподіляє доходи, безпосередньо або через керівника, який ним призначається, керує підприємством і формує його трудовий колектив на засадах трудового найму, вирішує питання реорганізації та ліквідації підприємства. Унітарними є підприємства державні, комунальні, підприємства, засновані на власності об'єднання громадян, релігійної організації або на приватній власності засновника.

Корпоративне підприємство створюється, як правило, двома або більше засновниками за їх спільним рішенням (договором), діє на основі об'єднання майна

та/або підприємницької чи трудової діяльності засновників (учасників), їх спільного управління справами, на основі корпоративних прав, у тому числі через органи, що ними створюються, участі засновників (учасників) у розподілі доходів та ризиків підприємства. Корпоративними є кооперативні підприємства, підприємства, що створюються у формі господарського товариства, а також інші підприємства, у тому числі засновані на приватній власності двох або більше осіб.

Підприємства залежно від кількості працівників та обсягу валового доходу від реалізації продукції за рік можуть бути віднесені до малих підприємств, середніх або великих підприємств.

Малими (незалежно від форми власності) визнаються підприємства, в яких середньооблікова чисельність працівників за звітний (фінансовий) рік не перевищує п'ятдесяти осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період не перевищує суми, еквівалентної п'ятистам тисячам євро за середньорічним курсом Національного банку України щодо гривні.

Великими підприємствами визнаються підприємства, в яких середньооблікова чисельність працівників за звітний (фінансовий) рік перевищує тисячу осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за рік перевищує суму, еквівалентну п'яти мільйонам євро за середньорічним курсом Національного банку України щодо гривні.

Середніми визнаються всі інші підприємства.